Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry **www.sakl.fi**
Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF rf **sakl@sakl.fi**

Lapinjärvi 27.9.2023

Eduskunta
Suuri valiokunta

Viite E 30 /2023 Vp.

Lausunto: Ehdotus neuvoston asetukseksi eräiden kalakantojen ja kalaryhmien Itämerellä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien vahvistamisesta vuodeksi 2024

Suomen Ammattikalastajaliitto (SAKL) toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Yleistä

Komission ehdotus 28.8.2023 Itämeren kalastusmahdollisuuksista vuodeksi 2023 on Suomen kalastuselinkeinon kannalta katastrofaalinen.

Suurin osa kotimaisesta kalastuksesta pysähtyisi vuodeksi tai jopa pidemmäksi ajaksi. Tämä vaikuttaisi myös silakkaa jalostaviin ja Itämeren lohella kauppaa käyviin yrityksiin ja sillä oli vakavia heijastusvaikutuksia koko toimialaan. Kalastuksen osalta esitetyt kalastuskiellot vaikuttaisivat koko alan jatkoon elinkeinona. Epävarma tilanne vaikuttaa jo nyt investointeihin ja kehittämistoimiin.

Valtioneuvoston esityksessä on ansiokkaasti avattu komission esityksen taloudelliset vaikutukset Suomen kalastuselinkeinolle ja kalan jalostukselle, sekä silakan että lohen osalta.

Komission esittämä silakkaa ja lohta koskevat laajat tosiasialliset kalastuskiellot koskettavat yli 300 kaupallista kalastajaa ja sen lisäksi silakka jalostusyrityksissä työllistää noin 100 henkilöä. Silakan menetetty tuottaja-arvo kalastajille olisi noin 15 miljoonaa euroa. Kalajauho- ja jalostusyritysten menetetty liikevaihto olisi noin 55 miljoonaa euroa. Lohen menetetty tuottaja-arvo noin 0,4 miljoonaa euroa ja sen päälle tulee välillisesti vaikutukset muuhun rannikkokalastukseen. Silakkaan ja lohen tukeutuvaan toimintaan on investoitu mittavasti viimeisten vuosien aikana.

Kiintiöiden asettamisessa on kiinnitettävä biologisen kestävyyden lisäksi myös kalastuselinkeinon taloudelliseen ja sosiaaliseen kestävyyteen.

Liitteenä olevassa diaesityksessä on tuotu esille komission ehdotuksen seuraukset elinkeinoille, tiedot perustuvat Luonnonvarakeskuksen selvitykseen, eräin täydennyksin.

Silakan ja kilohailin kalastus poistaa ainoana toimintona myös merkittäviä määriä fosforia ja typpeä Itämerestä, joten kalastuksen kieltäminen vaikuttaisi myös Itämeren tilaan. Kalajauhon valmistuksen yhteydessä poistetaan myös dioksiinia Itämerestä.

Suomalainen kalankasvatus muuttuu ravinnetaselaskelman mukaan nykyrehureseptein Itämeressä kuormitusneutraaliksi, jos kalaa kasvatetaan Itämeren kalasta tehdyllä kalarehulla. Ravinteiden määrää Itämeressä ei enää lisätä vaan niitä kierrätetään. Monissa tutkimus- ja kehittämishankkeissa suositellaan Itämerirehun käyttöönottoa ja siihen pyritään myös monissa vesiviljelyä ja vesiensuojelua kehittävissä ohjelmissa. Jos silakan kalastus kielletään, käytetään kalanrehun valmistuksessa kalajauhoa, joka tehty esimerkiksi Atlantilta pyydetystä kalasta.

Kanta

Liitto tukee valtioneuvoston kantaa, seuraavin alla olevin kantakohtaisin huomautuksin ja painotuksin.

Pääaltaan ja Pohjanlahden lohi

Lohi on Suomen Pohjanlahden rannikkokalastuksen kulmakivi.

Komission ehdotuksen mukaisen osa-alueiden 29N ja 30 (Ahvenanmaa, Saaristomeri ja Selkämeri) lohenkalastuksen kieltämisen aiheuttamat vakavat kielteiset vaikutukset kaupalliselle (ja vapaa-ajan kalastukselle) olisivat kohtuuttomat verrattaessa niitä kalastuskiellon hyvin rajallisiin ja epävarmoihin myönteisiin vaikutuksiin Ljungan-joen lohikantaan.

Valtioneuvoston kannan mukainen 50 000 lohen kiintiö vähentää kaupallisen kalastuksen kalastusmahdollisuuksia, mutta on hyväksyttävissä tässä tilanteessa.

On kuitenkin todettava, että vaikka etenkin kaupallista kalastusta Suomessa ja Itämerellä kokonaisuudessaan on rajoitettu voimakkaasti jo pitkään, on kiintiötaso nyt historiallisen alhainen.

Suomi varmisti vuosien 2022 ja 2023 kaupallisen kalastuksen lohikiintiön säilymisen aikaisemmalla tasolla kiintiövaihdoin. Tämä oli rannikkokalastukselle hyvin tärkeää, ja menettely on varmistettava kiintiöitä koskevassa ratkaisussa myös vuodelle 2024.

Säätely- ja valvontatoimia on myös kohdistettava muuhun kuin jo tiukasti säädeltyyn ja valvottuun kaupalliseen lohen kalastukseen, jottei vapaa-ajankalastuksen loheen kohdistuva paine entisestään kasva ja vähennä kaupallisen kalastuksen kiintiötä.

Suomenlahden lohi

Myös Suomenlahdella lohi toimii rannikkokalastuksen keskeisenä saalislajina. Lohikiintiön tulee vähintään olla 10 144 lohta perusmuistion ja ICES neuvonannon mukaisesti.

Pohjanlahden silakka

Liitto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon Fmsy vaihteluvälin kutukannan kokoon suhteutetun alarajan ja pistearvon välillä siten, että TAC olisi 48 824–63 049 tonnia (39–21 %:n vähennys vuoden 2023 TAC:sta 80 047 tonnia).

Komission ehdotus silakan kohdennetun kalastuksen kieltämiseksi on täysin suhteeton ja ristiriidassa tieteellisen neuvon kanssa.

Pohjanlahden silakkakanta on taloudellisesti Suomen kalatalouden tärkein kalakanta. Pohjanlahden silakkakannan kiintiö on viime vuosina vaihdellut voimakkaasti, osittain myös vajavaisen neuvonannon takia, mikä on vaikeuttanut kalastuksen harjoittamista ja suunnittelemista sekä aiheuttanut taloudellisia menetyksiä.

Suomen kalastus on koko ajan toiminut asetettujen kiintiöiden puitteissa.

Pohjanlahden silakka on MSC-sertifioitu ja sertifikaatti voimassa 30.4.2024 saakka. Sertifikaatin uudelleen arviointi uudelle 5-vuotis kaudelle on meneillään.

Liitto katsoo, että Pohjanlahden silakkakannan tieteellisen neuvon tueksi on jatkossa osoitettava riittävät resurssit, jotta neuvon laatua pystytään parantamaan.

Suomenlahden, Saaristomeren ja Itämeren pääaltaan silakka (Keskinen silakka)

Liitto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon Fmsy vaihteluvälin kutukannan kokoon suhteutetun alarajan ja pistearvon välillä siten, että TAC olisi 41 706–52 459 tonnia (50–36 % vähennys vuoden 2023 EU TAC:sta 70 822 tonnia).

Komission ehdotus silakan kohdennetun kalastuksen kieltämiseksi on täysin suhteeton ja ristiriidassa tieteellisen neuvon kanssa.

Suomenlahden, Saaristomeren ja Itämeren pääaltaan silakan kiintiön voimakas pienentäminen (noin 70 prosenttia!) vuodesta 2018 vuoteen 2023 on elinkeinon kannalta ollut hyvin vaikea. Silakkakannan tila kiintiöalueen pohjoisessa osissa on kuitenkin todettu olevan huomattavasti parempi kuin alueen eteläosissa (silakan osakantojen erilaisesta tilanteesta johtuen). Kiintiöalue on hyvin laaja ja pohjoisosien kalastus kärsii suuresti eteläisen Itämeren heikommasta tilanteesta.

Kilohaili

Komissio ei vielä ole antanut ehdotusta kilohailikiintiöstä.

Liitto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy vaihteluvälin ala- ja ylärajan välillä siten, että TAC olisi 191 075–247 704 tonnia (23–1 % vähennys vuoden 2023 EU TAC:sta 224 114 tonnia.

Riippuvuussuhteet kilohailin, silakan ja turskan välillä ovat monimutkaiset. Turska syö ja tarvitsee kilohailia, mutta kilohaili syö myös turskan mätimunia ja vaikuttaa siten turskan tilanteeseen. Kilohaili ja silakka kilpailevat puolestaan myös samasta ravinnosta ja silakka voi hyötyä pienemmästä silakkakannasta. Kilohailikiintiön pienennys tulisi olla mahdollisimman vähäinen.

Komission ehdotus kilohailin TAC:n vahvistamiseksi siten, että otetaan huomioon silakan kohdennetun kalastuksen kieltäminen ja että silakalle vahvistetaan sivusaalis-TAC on perusteeton ja ristiriidassa tieteellisen neuvon kanssa.

Liitto tähdentää, että kilohailikiintiön hyödyntäminen on komission esittämässä mallissa hyvin vaikeasti toteuttavissa. ”Puhtaitten” tai ”melkein puhtaitten” kilohailiparvien löytäminen, mikäli

silakalle olisi ainoastaan sivusaaliskiintiö, ei käytännön kalastuksessa ole kovin helppoa ainakaan Suomen vesillä. Tämä on myös valvonnan kannalta ongelmallista, ja ei mitenkään turvaa silakan saatavuutta esimerkiksi silakan jalostuksessa ja kaupassa. Myös merimuikun (maiva) ja norssin kalastuksessa tulee sivusaaliina silakkaa ja myös näiden lajien kalastus vaikeutuisi merkittävästi komission ehdotuksen toteutuessa.

Läntinen ja Itäinen turska

Turskakanta on huonossa tilassa monesta syystä. Ilmastonmuutos, räjähdysmäisesti kasvanut hyljekanta ja loiset vaikuttavat negatiivisesti turskakannan elpymiseen eteläisellä Itämerellä. Pohjoisella Itämerellä, erityisesti Ahvenanmerellä, tilanne on toinen, siellä saadaan isokokoisia, hyväkuntoisia turskayksilöitä. On tärkeää, että alueen turskakalastus voi jatkua tutkimuspyynnön muodossa. Silakan ja kilohailin troolikalastuksen jatkuvuuden turvaamiseksi on myös varattava turskalle pienet sivusaaliskiintiöt.

Komission esitys sivusaaliskiintiöiksi

Komissio antoi 19.9. esityksensä sivusaaliskiintiöiksi (non paper). Komission esityksen mukaan Pohjanlahden silakan sivusaaliskiintiö olisi 1 000 tonnia (Suomi 820 tonnia) ja keskisen silakan 28 550 tonnia (Suomi 6 261 tonnia). Mediassa ja myös valiokuntakuulemisissa on väitetty, että kotimainen silakan elintarvikekäyttö voidaan turvata edellä mainituilla sivusaaliskiintiöillä. Väite on täysin perätön ja on osoitus asiantuntemattomuudesta.

Ensinnäkin sivusaaliskiintiön hyödyntäminen edellyttää, että pääkohdelajina (>50 % toimijan kulloisesta kokonaissaaliista) on joku toinen kuin silakka. Pohjanlahdella troolikalastuksessa kilohailin osuus on hyvin pieni ja ei näin ollen voi toimia pääkohdelajina, jonka ohella saisi silakkaa. Alueen rysäkalastuksessa ja verkkokalastuksessa kilohailia ei saada ollenkaan. Ainoat mahdolliset ovat sesonkiluontoiset kalastukset, eli norssin rysäkalastus Saaristomerellä ja merimuikun (maiva) troolaus Perämerellä, mutta nämä eivät voi toimia käytännössä luotettavana elintarvikesilakan lähteenä ja ovat määrällisesti pieniä.

Keskisen silakan kiintiöalueella silakan rysäkalastus ja saariston troolikalastus eivät saa kilohailia, joten kyseiset kalastukset eivät voi toimittaa silakkaa sivusaaliina. Avomeren troolikalastuksessa on teknisesti hyvin haasteellista löytää silakan ja kilohailin sekaparvista alueita, jossa kilohaili olisi selkeästi pääkohdelajina. Yrittäjät joutuvat valvontatoimien ja rangaistusten kohteeksi, mikäli osoittautuu, että saaliissa on silakkaa yli sallitun. Keskisellä kiintiöalueella silakka on myös pienikokoista, eikä sen käyttö fileoinnin raaka-aineena ole taloudellisesti mielekästä. Toimijakohtaisessa kiintiöjärjestelmässä myös vain osalla toimijoista on kilohailikiintiötä sellaisia määriä, että voisi kalastuksessaan käyttää kilohailia pääkohdelajina.

Lopuksi

On huomattava, että jo ICES:n ja valtioneuvoston kannan mukaiset kiintiötasot silakalle ja lohelle johtavat merkittäviin taloudellisiin menetyksiin kalaelinkeinoissa (kalastus & jalostus & kalakauppa).

SAKL toteaa myös, että kalastuselinkeinon tavoitteena on, että saaliista (tässä tapauksessa erityisesti silakan) saadaan mahdollisimman korkea hinta, kalastus tapahtuu kustannustehokkaasti ja laadukkaasti, ja että saalis hyödynnetään täysimääräisesti. Silakkasaaliin hyödynnetäänkin

Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry **www.sakl.fi**
Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF rf **sakl@sakl.fi**

Suomessa monipuolisesti ja yhä suurempi osa saaliista käytetään elintarvikkeeksi suoraan tai raaka-aineen osana elintarviketuotannon ketjussa kotimaassa tai vientiin.

Silakkasaaliin käyttö suoraan elintarvikkeeksi (esim. fileeksi) riippuu kulloisenkin saaliin koostumuksesta, eli kalojen koosta ja laadusta, sekä markkinatilanteesta (hinnasta ja kysynnästä). Silakka on maailmanmarkkinatuote ja kalastus toimii ilman tuotantotukea. Jalostusteollisuuden prosessitekniikka edellyttää usein, että kalojen koko on riittävä, jotta toiminta on kustannustehokasta. Kalan arvoketju (jalostusteollisuus ja kalakauppa) edellyttää myös, että saalista on tarjolla mahdollisimman tasaisesti vuoden aikana kesätaukoa lukuun ottamatta (sesongit 1. tammikuusta juhannukseen ja 2. syyskuun lopulta/lokakuulta jouluun).

Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry

Kim Jordas
toimitusjohtaja
kalastusneuvos

Liite. Komission ehdotuksen taloudelliset vaikutukset kalaelinkeinoihin, diasarja.